

خدمات ۳۹ ماهه امیرکبیر

۱۸ دی ۱۳۹۳ ساعت ۱۶:۵۰

کشورمان مردان بزرگی را به جامعه تقدیم کرده است که با زمان اندکی که در اختیار داشته اند توانسته اند منشا خدمات فراوان شوند. میرزا تقی خان امیر کبیر صدر اعظم ناصرالدین شاه از این نمونه مردان است که در ۳۹ ماه (۳ سال و دو ماه و بیست و هشت روز) صدارت خود توانست منشا خدمات فراوانی شود.

کشورمان مردان بزرگی را به جامعه تقدیم کرده است که با زمان اندکی که در اختیار داشته اند توانسته اند منشا خدمات فراوان شوند. میرزا تقی خان امیر کبیر صدر اعظم ناصرالدین شاه از این نمونه مردان است که در ۳۹ ماه (۳ سال و دو ماه و بیست و هشت روز) صدارت خود توانست منشا خدمات فراوانی شود. رهبر معظم انقلاب در سخنان چند سال پیش خود فرمودند: «یکی از نامهای دارای افتخار در تاریخ ما - به همان اندازه ای که واقعیت دارد - امیرکبیر است. امیرکبیر در کشور ما سه سال در راس دولت بوده است. معلوم می شود سه سال وقت خیلی زیادی است. همه کارهایی که امیرکبیر انجام داده و همه خاطرات خوبی که تاریخ و ملت ما از این شخصیت دارد محصول سه سال است. بنابراین چهار سال وقت کمی نیست وقت خیلی زیادی است به شرط این که از همه این وقت به نحو درست استفاده شود.»

اقدامات امیر کبیر در همین زمان کوتاه وبا وجود مخالفت های فراوان حتی از درون دربار اقدامات زیر بنایی و اساسی برای پیشبرد کشور بوده است. ناظم الاسلام کرمانی در مورد او می نویسد: "امیرکبیر یکی از کسانی بود که سبب شد مردم ایران در راه تمدن قدم گذارند."

او در این کتاب نقطه شروع ترقی ایرانیان را دوران صدارت امیرکبیر دانسته و ناصرالدین شاه و مظفردالدین شاه را پادشاهانی دمدمی مزاج و ساده لوح معرفی کرده است.

تثبیت امنیت و استقرار حاکمیت دولت ، سامان دهی به قشون ایران ، ایجاد کارخانه های اسلحه سازی ، اصلاح امور قضایی ، تاسیس چاپخانه ، تاسیس دارالفنون ، اعزام ایرانیان به خارج از کشور برای تحصیلات ، استخدام استادان خارجی و تصمیم به انتقال علوم ، ترویج ترجمه و انتشار کتب علمی ، ایجاد روزنامه و انتشار کتب ، لغو القاب بنای بیمارستان و رواج تلقیح عمومی آبله ، مرمت ابنیه تاریخی ، مبارزه با فساد و ارتشا ، تقویت بنیه اقتصادی کشور ، ترویج صنایع جدید ، فرستادن صنعتگر به روسیه ، استخراج معادن ، توسعه کشاورزی و آبیاری ، توسعه تجارت داخلی و خارجی ، کوتاه کردن دست اجانب در امور کشور ، تعیین

مشی سیاسی معینی در سیاست خارجی ، اصلاح امور مالی و تعدیل بودجه ، بخشی از اقدامات او است.

یکی از مهمترین اقدامات امیرکبیر تاسیس دارالفنون بود که پس از تلاشهای بسیار در ۵ ربیع الاول ۱۲۶۸ و فقط ۱۳ روز قبل از قتل امیرکبیر افتتاح شد. امیرکبیر در همان دوران کوتاه صدارت گامهای استواری برای توسعه اقتصادی و صنعتی کشور و نیز رشد اقتصاد تجاری کشور برداشت و برای مثبت شدن تراز بازرگانی خارجی ایران تلاشهای فراوانی انجام داد. انتشار روزنامه وقایع اتفاقیه تلاش برای ترجمه و انتشار کتب از دیگر اقدامات امیرکبیر بود. امیرکبیر که خود فردی مذهبی بود در ارتقاء شان و منزلت علما و روحانیون کوشید. به ویژه نقش برجسته امیرکبیر در سرکوب شورش باب و از میان برداشتن فتنه بابیه که با محاکمه و اعدام سید علی محمدباب به پایان رسید روابط امیرکبیر و علمای دینی را بیش از پیش تحکیم بخشید. وطن دوستی و مخالفت شدید امیرکبیر با نفوذ کشورهای خارجی در ایران تلاش برای برقراری عدالت و امنیت ، جلوگیری از شکنجه و آزار متهمان و مجرمان ، جلوگیری از پناهندگی جنایتکاران و مجرمین سیاسی و غیره در سفارتخانه های خارجی و تلاش برای قطع ارتباط جاسوسی - اطلاعاتی اتباع داخلی برای نمایندگان خارجی ، از دیگر اقدامات اصلاح گرانه امیرکبیر در طول دوران کوتاه ۳۹ ماهه صدارتش بود.

تلاشهای اصلاحگرانه امیرکبیر مدتی طولانی تداوم نیافت و در حالی که سیاست خارجی مستقل امیرکبیر و تلاشهای جدی او برای قطع نفوذ و دخالت بیگانگان می رفت تا طلوعه آغاز عصر نوینی در کشور شود توطئه های نمایندگان سیاسی برخی کشورهای بیگانه و همگامی بدخواهان پیدا و پنهان داخلی ، به تدریج موجبات رنجش و سپس نومیدی و خشم ناصرالدین شاه را از او فراهم آورده ، وی را از صدارت اعظمی و دیگر مشاغل اداری و نظامی اش معزول کرده و به شهر کاشان تبعیدش کرد. بدین ترتیب با دسیسه بیگانگان و همدستی و خیانت گروهی از عوامل اثرگذار داخلی ، ناصرالدین شاه حاجی علی مراغه ای (حاجب الدوله) را مامور قتل امیرکبیر کرد. امیرکبیر در محرم ۱۲۶۸ از مقام صدارت عزل شد و در شب شنبه ۱۸ ربیع الاول ۱۲۶۸ توسط حاجب الدوله در حمام فین کاشان به قتل رسید.

البته ناصر الدین شاه پس از آنکه به سبب دسیسه های افرادی چون میرزا آقا خان نوری به قتل امیر رضایت داد در نامه ای به میرزا آقا خان نوری جانشین امیر معزول و مقتول خود تاجر خود را از این اقدام ابراز داشت: «جناب اشرف صدراعظم عریضه های شبانه شما واقعا ما را متاثر و دلسردتر از همه چیز می کند. روزها که به حضور می رسید و فرمایشات ما را می شنوید همه را "بله قربان اطاعت می شود" می گوئید و ما خیال می کنیم کارها درست شده و شبها که به اندرون می آییم عریضه شما را می دهند که سرتاسر خلاف مطالبی است که ما فرموده ایم. حسام السلطنه در نزدیکی هرات منتظر کمک ما می باشد. شهر تاریخی هرات محاصره شد و ایرانیانی که در شهر سکنی دارند از داخل کمک می خواهند و ما به شما امر می فرماییم سرباز و پول بفرستید شما می نویسید اردو مخارج و سرباز و مهمات لازم دارد و جنگیدن با دولت بزرگی مثل انگلستان صلاح نیست. مگر ما نمی دانیم اردو پول و مهمات می خواهد پس دولت سرباز و مالیات از مردم برای چه روزی می گیرد این مهمات که از قدیم بود و در زمان امیر تدارک شده در کجا به مصرف رسیده است روزی که پدرتاجدار ما مرحوم شد و ما دیناری در تبریز نداشتیم و مرکزیت در مملکت نبود شخص امیر کبیر - خدایش رحمت کند - ما را برداشت و به تهران که رسیدیم نصف کارها را در راه تمام کرده و مرکزیت به

پایتخت داد و مرتبا مخارج دولت را هر ماه می داد و مبلغی هم در خزانه برای روز مبادا پس انداز داشت. چه شد پول ما به کجا رفت ما با انگلیسیها جنگی نداریم. اما راهی هم نمی شویم که هر روزه خرده فرمایش گوش بگیریم و قسمتی از مملکت را جدا سازیم. چرا در زمان صدارت امیر این توقعات را نداشتند و این توپ و تشرها را نمی زدند وقتی سفیر آنها شرفیاب می شد به زانو در مقابل ما خم می شد. البته آنها وقتی ببینند صدراعظم شاه خودش را می ترساند و به سردار ملک که در جنگ است کمک نمی رساند تا اصفهان را می خواهند و دیگر مردم ایران شاه و صدر اعظم لازم ندارند. اکیدا می نویسم گوش ما را خسته نسازید. ما حاضریم جواهرات سلطنتی را که برای چنین روزها ذخیره شده بفروشیم و شخص خودمان به هرات رفته و در اردوی سردار خودمان سربازی کنیم. اگر بتوانید بمانید و خدمت کنید و الا والسلام.» باز در نامه ای به ولیعهدش نوشت: «من چهل سال بعد از امیر خواستم از چوب آدم بتراشم نتوانستم.»

منبع: روزنامه جمهوری اسلامی

آدرس مطلب :

<https://www.cafetarikh.com/news/۲۹۲۱۷/خدمات-۳۹-ماه-امیر-کبیر>